

WHITE PAPER

om

**SOCIAL RETURN
ON INVESTMENT
(SROI)**

i Lind Invest

LIND INVEST

WHITE PAPER

SOCIAL RETURN ON INVESTMENT (SROI)

EFFEKT MÅLING I LIND INVEST

Indhold

Lind Invest og effektmåling	3
Metoden: Social Return on Investment (SROI)	3
Tabel 1: Seks trin i en Social Return on Investment-analyse	5
Tabel 2: Analyseniveauer og statistiske metoder	5
Data	7
Tabel 3: Begreber i SROI-metoden og datakilder ved indsamling.....	7
Værdiansættelse af sociale indsatser	9
Tabel 4: Metoder til beregning af social værdi	9
Fremskrivning og købekraftsjustering af historiske værdier.....	10
Databaser	10
Den Sociale Beregner (Cabi).....	10
Socialt udsatte borgers brug af velfærdssystemet (VIVE).....	11
Tabel 5: Definition af socialt udsatte grupper, VIVE (2018).....	12
Sygdomsbyrden i Danmark, ensomhed (Sundhedsstyrelsen)	13
Social Value Bank (HACT)	13
Market price-tilgang.....	14
Korrelationsstudier som grundlag for økonomiske værdier	14
Anden værdiskabelse.....	14
Kilder.....	16

Lind Invest og effektmåling

I Lind Invest er vi optaget af, at der skabes langvarige og vedvarende forandringer i sårbare og udsatte mennesker livsvilkår, som også skaber værdi for samfundet. Vi engagerer os derfor i organisationer og projekter (organisationer), der støtter mennesker i at forbedre deres livsvilkår og udfolde deres potentiale. Derfor er effektmåling en afgørende del af vores tilgang til socialt ansvar, hvor vi kan opgøre og analysere effekterne i de organisationer, vi støtter. Lind Invests tilgang til effektmåling er baseret på metoden Social Return on Investment (SROI), der kvantificerer og værdiansætter de økonomiske og sociale effekter skabt for målgruppen og samfundet i sociale indsatser.

Lind Invest bruger metoden til at lave en SROI-analyse både under udvælgelse og under støtte til at undersøge og sikre opfølgning på, at der er et fornuftigt forhold mellem input og outcome i organisationers indsatser, så der kan skabes bedst og størst mulige forandringer og værdi for både målgruppen og samfundet.

Formålet med analyserne er at estimere den værdi, en organisation har skabt ved deres indsatser og aktiviteter.

Analysen kan benyttes internt til at undersøge, hvor værdiskabelsen sker i en indsats og dermed hvilke forandringer der skabes for målgruppen og samfundet. Eksternt kan analysen anvendes til at evaluere og dokumentere værdiskabelsen og at gøre metoden mere udbredt og forståelig.

Lind Invest forventer, at organisationer ligeledes er optaget af at påvise deres værdiskabelse og dermed er opmærksomme på at følge og at dokumentere deres indsatser virke. På denne baggrund og gennem dialog er Lind Invest udførende på at undersøge og analysere de skabte effekter i indsatserne.

Følgende dokument er et overblik over Lind Invests anvendelse af SROI-metoden og tilgang til værdiansættelse af sociale forandringer.

Metoden: Social Return on Investment (SROI)

Metoden Social Return on Investment (SROI) er udviklet til at kvantificere og værdiansætte den effekt, som sociale organisationer skaber for målgruppen og samfundet. SROI-metoden tager afsæt i, hvilke interessenter der påvirkes af organisationen, og hvilke effekter disse interessenter oplever som konsekvens af organisationens indsats (outcome). Herefter tilknyttes en monetær værdi til disse effekter. Værdien af effekterne sammenholdes med det totale input (tilskud, donationer og frivilliges tidsinvestering). Herved findes SROI-ratioen, som er et mål for, hvor meget værdi organisationen genererer per investeret krone.

Der findes forskellige tilgange til en SROI-analyse. Lind Invest benytter sig af SROI-metoden udviklet af det tidligere Office of the Third Sector (OTS)¹, som hørte under det britiske Cabinet Office.

SROI-metoden er baseret på social revision og cost-benefit-analyser og er bygget op på syv principper: Involver interessenter, forstå hvad der sker, værdiansæt det, der betyder noget, inkluder kun det væsentlige, overestimer ikke, vær transparent og verificer resultatet.

Principperne understreger, hvordan en SROI-analyse bør udarbejdes²:

1. **Involver interessenter:** Involver deltagerne og andre interessenter i planlægningen af det, der skal måles og hvordan.
2. **Forstå forandringen:** Udarbejd en forandringsteori og indsamle dokumentation på både positive og negative forandringer.
3. **Værdiansæt det relevante:** Rangér betydningen af de forskellige outcomes ved at værdiansætte de økonomiske, sociale og miljørelevante udbytter og omkostninger.
4. **Inkluder kun det væsentlige:** Rapportér på alt det relevante og signifikante – og ikke mere end det.
5. **Undgå overestimering:** Sammenlign resultaterne med hvad der ville være sket uanset.
6. **Vær transparent:** Underbyg tydeligt data og antagelser.
7. **Verificér resultatet:** Få andre til at tjekke resultaterne.

METODENS STYRKER

Metoden har flere centrale styrker. Den kan for det første anvendes til at afdække en stor del af de komplekse effekter sociale organisationer kan skabe for målgrupper. For det andet kan metoden også benyttes til at sætte monetære værdier på "bløde" effekter, som ofte er svære at kvantificere. Det gør, at SROI-metoden kan benyttes til at indfange de mest væsentlige outcomes af en organisation, tilskrive dem en værdi, og give et realistisk billede af de effekter, som sociale organisationer kan have på målgrupper. En tredje styrke er, at det er en effektiv måde til at sammenholde organisationers input med deres værdiskabelse. Det sker gennem SROI-ratioen, som er forholdet mellem organisationens udgifter og den værdi organisationens indsatser skaber for borgerne og samfundet. SROI-ratioen kan organisationerne bruge til at dokumentere deres værdiskabelse samtidig med, at de får et overblik over hvilke indsatser, der skaber den højeste værdi. Dermed er endnu en styrke ved SROI-metoden, at det er et effektivt kommunikativt redskab samtidig med, at det skaber et overblik for organisationen.

METODENS UDFORDRINGER

Generelt er der en stor udfordring i at indfange samtlige effekter, som en social organisation kan have på målgruppen og samfundet. For det første er andelen af mulige outcomes stort. For det andet kan organisationen potentielt påvirke både deltagerne direkte, men også personer i deltageres omgangskreds og samfundet generelt gennem afledte effekter, hvilket øger antallet af interessenter og kompleksiteten af beregningerne betydeligt. Endvidere vil effekten af en organisation virke forskelligt på tværs af individer afhængigt af deres individuelle evner, karakteristika, motivation, familiesituation osv.

Beregninger kan derfor bygge på en række antagelser og gennemsnitsbetragtninger, hvilket gør, at SROI-analysen kan indeholde en række usikkerheder.

HÅNDTERING AF UDFORDRINGER OG USIKKERHEDER

For at tage højde for disse usikkerheder, anvender Lind Invest en konservativ tilgang til databehandlingen. Det betyder blandt andet, at der tages højde for hvor meget af værdien, som ville være skabt alligevel uden en indsats (kontrafaktiske udfald), samt hvor meget andre, såsom familie og venner, har bidraget til effekterne (attribution).

Ved at tage højde for dette minimeres risikoen for en overestimering af effekterne, og resultatet af SROI-analysen udtrykker en minimumsværdi. Dermed er der også mulighed for en underestimering af de skabte værdier.

Antagelser, estimater og gennemsnitsbetragter udledes bedst muligt med belæg fra statistikker og studier, så det er begrundede antagelser.

ANVENDELSE AF SROI-METODEN

En SROI-analyse kan være både en evaluering af en indsats og periode eller et forecast af forventede fremtidige effekter. Lind Invest udarbejder årligt en SROI-analyse af de organisationer, vi støtter, hvor vi evaluerer den skabte værdi i det seneste år. Ved enkelte organisationer laves også et forecast, da effekterne udvikler sig over tid.

SROI-metoden anvendes gennem seks trin illustreret i tabel 1, hvor analysens formål og interessenter først defineres. Herefter, identificeres inputs og resultater, og disse tillægges en finansiel værdi. Dernæst udregnes en SROI-ratio, hvorefter en sensitivitetsanalyse udføres og til sidst rapporteres resultatet.

Tabel 1: Seks trin i en Social Return on Investment-analyse³

TRIN 1	TRIN 2	TRIN 3	TRIN 4	TRIN 5	TRIN 6
Analysens formål og identifikation af interessenter	Opgørelse af resultater	Bevise resultater og tilægge dem værdi	Opgørelse af effekt	Beregning af SROI	Rapportering, brug og forankring
<ul style="list-style-type: none"> - Fastlæggeformål - Identificere interessenter - Bestemme involvering af interessenter 	<ul style="list-style-type: none"> - Start på effektdiagram - Identificere inputs - Værdiansætte inputs - Præcisere outputs - Beskrive resultater 	<ul style="list-style-type: none"> - Udvikling af resultatindikatorer - Indsamle data omkring resultater - Fastlægge varighed af resultater - Tillægge resultaterne værdi 	<ul style="list-style-type: none"> - Dødvægt og forskydning - Tilskrivning - Aftagning - Beregning af effekt 	<ul style="list-style-type: none"> - Beregning af fremtidig effekt - Beregning af nutidsværdi - Beregning af SROI-ratio - Følsomhedsanalyse - Tilbagebetalingsperiode (frivillig) 	<ul style="list-style-type: none"> - Rapportering - Brug og forankring

Der findes forskellige statistiske metoder til at øge validiteten af resultaterne i en analyse. Højere analyseniveau medfører en stærkere kausalitet, hvor man med større sikkerhed kan isolere effekten af det specifikke organisations indsats⁴. De forskellige analyseniveauer er vist i tabel 2, og varierer fra analyse til analyse afhængig af muligheden for den statistiske metode ud fra data og målgruppe.

Tabel 2: Analyseniveauer og statistiske metoder

Niveau	Design	Statistisk metode
5	Randomiseret eksperiment	Grupper inddeles tilfældigt i kontrol- og treatment-grupper af forskeren. Randomisering sikrer, at forskelle på tværs af kontrol- og treatment-gruppen ikke er årsag til outcome og man kan dermed isolere effekten af treatment (fx effekten af psykologhjælp).
4	Randomiseret quasi-eksperiment	Grupper inddeles tilfældigt i kontrol og treatment-grupper ud fra naturligt opståede hændelser. Randomisering sikrer, at forskelle på tværs af kontrol- og treatment-gruppen ikke er årsag til outcome og man kan dermed isolere effekten af treatment (fx effekten af psykologhjælp).
3	Regressions-analyse	Ikke-eksperimentelle evalueringer hvor effekten af treatment isoleres ved at holde en række forskellige individkarakteristika i datasættet konstant (fx køn, alder, uddannelse osv.).
2	Før- og eftermåling (evt. med kontrolgruppe)	Den samme gruppe måles før og efter treatment modtages. Hvis det er muligt, kan en kontrolgruppe identificeres ved at finde den 'typiske' udvikling for personer, som ligner treatment-gruppen.
1	Tværsnitsstudie (evt. med kontrolgruppe)	Måling af en gruppe på ét tidspunkt. Respondenter <i>kan</i> blive bedt om at forholde sig til deres situation før og efter interventionen, såfremt det ikke er muligt at måle før og efter interventionen. Hvis det er muligt, kan en kontrolgruppe identificeres ved at finde den 'typiske' udvikling for personer, som ligner treatment-gruppen.

Note: Et 'treatment' angiver en given indsats som en person modtager. Det kunne eksempelvis være at modtage psykologhjælp, økonomisk rådgivning eller det at få et socialt netværk.

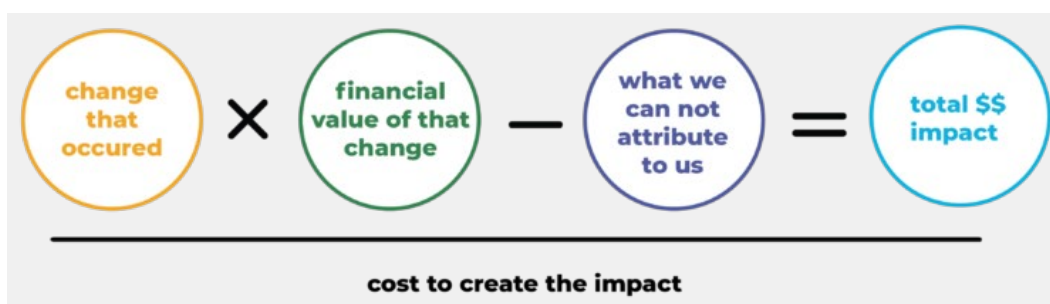
ETABLERING AF KONTROLGRUPPER

For at opnå et højere analyseniveau kan en kontrolgruppe inkluderes. Med en kontrolgruppe kan man isolere effekten af en organisation indsats, da kontrolgruppen fungerer som det kontrafaktiske udfald (hvad vil der

være sket uden organisationens indsats). Derfor skal kontrolgruppen være en sammenlignelig gruppe med organisationens interessenter, så man på den måde tager højde for den generelle effekt i perioden. Kontrolgruppen vil derfor også variere fra organisation til organisation, hvor statistikker og studier anvendes som belæg for antagelserne. Fx anvendes en rapport fra United Nations Development Programme fra 2015-2016⁵ til at etablere en kontrolgruppe i Wawcas-rapporterne. Anvendelse af kontrolgrupper fremgår i de individuelle rapporter. Det er i fåtallet af rapporter af de donationer Lind Invest aktuelt foretager, hvor der i dag er etableret kontrolgrupper. Det skyldes, at kontrolgrupper er svære at etablere, da det ofte er en bred målgruppe, der modtager en indsats, hvorfor det kan være svært at etablere en målgruppe, der ligner og modtager samme indsatser. Kontrolgrupper anvendes dermed i rapporter, hvor det er så vidt muligt at etablere.

VÆRDISKABELSEN I RATIO OG AFKAST

SROI-analysens resultat er en ratio, der betegner forholdet mellem inputtet og den skabte værdi. Det er betegnelsen af, at for hver én krone investeret i en indsats skabes x-antallet kr. i værdi for deltagerne og samfundet. Resultatet kan også anføres som et procentafkast, som er Social Return on Investment.

Ved forecast udregnes en ratio for en flerårigerperiode. Det gælder fx for Wawcas og Little Big Help, hvor SROI-ratioen udregnes for en henholdsvis 5-årig og 10-årig periode. Dette er nødvendigt eftersom, at effekterne ved organisationerne udvikler sig over tid. Der er dog usikkerhed forbundet med, hvor lang tid effekterne udviklinger sig og med hvor stor intensitet. Derfor er forecastet og dets estimerer konservative, og der indregnes mulige risici, der kan indtræde. For at kunne sammenligne SROI-ratioen på tværs af organisationer udregnes en annualiseret SROI-ratio, som måler det årlige afkast over en periode.

Eksempelvis hvis en organisation skaber 4.000.000 kr. i værdi (outcome) for målgruppen og har 1.500.000 kr. i udgifter, svarer dette til en SROI-ratio på 2,67. Ratioen betyder, at for hver krone investeret skabes en værdi på 2,67 kr., hvilket svarer til et afkast på 167%. Hvis det antages, at værdien de efterfølgende fire år stiger med 3.000.000 kr. årligt, så vil SROI-ratioen efter 5 år være 10,67. Den annualiserede SROI-ratio vil i så fald være 0,61, hvilket betyder, at organisationen skaber et afkast på 61% hvert år over en 5-årig periode.

Data

Udarbejdelsen af SROI-analyser forudsætter, at organisationerne selv har opbygget et datagrundlag, der følger og dokumenterer målgruppens deltagelse og de forandringer, indsatserne skaber.

Baseret på en tæt dialog med den enkelte organisation og indsigt i dennes registreringer og dokumentation, indhenter Lind Invest relevant data, kvalitativt og kvantitativt, samt udarbejder supplerende redskaber til at indhente den nødvendige information fra og om målgruppen.

Dette gøres blandt andet ved hjælp af spørgeskemaer, som Lind Invest udarbejder i dialog med organisationen, og som går direkte til målgruppen til besvarelse til at udtrykke oplevelsen og status for dem fra baseline (opstart i indsats) til status efter en rum tid eller ved afslutning af indsatsen, så forandringerne kan udledes.

Endvidere indgår Lind Invest i tæt, løbende dialog med organisationer, vi støtter, om udvikling af datasæt og indsamling til udvikling af skarpere analyser.

Data, der indsamles og anvendes:

- Regnskab
- Opgørelser over ansatte og frivillige
- Deltagerregistrering og -opgørelser
- Aktivitetsopgørelser
- Spørgeskemabesvarelser fra deltagere og frivillige
- Fokusgruppeinterviews med deltagere og/eller pårørende

Tabel 3: Begreber i SROI-metoden og datakilder ved indsamling

Begreb	Definition	Datakilde
Input	Stakeholders finansielle bidrag til indsatsen samt værdien af frivilliges arbejdstimer	Regnskab; udgifter Opgørelser over antal ansatte, frivillige og timer
Output	Selve indsatsen, f.eks. terapisesioner eller uddeling af måltider	Deltagerregistrering Aktivitetsopgørelser
Outcome	Forandringen, som skabes af indsatsen, f.eks. forbedret psykisk trivsel	Deltagerregistrering Spørgeskemabesvarelser, deltagere Fokusgruppeinterviews, deltagere og/eller pårørende Spørgeskemabesvarelser, frivillige
Dødvægt	Andelen af outcome, som ville være sket uden indsatsen	Spørgeskemabesvarelser Statistikilder Studier
Displacement	Andelen af outcome, som blot flyttes fra et andet område eller træder i stedet for andre fordele	
Attribution	Andelen af outcome, som skyldes indsatsen fra andre aktører	
Drop-off	Fald i outcome over tid efter indsatsen	
Nutidsværdi	Nutidsværdien af det samlede outcome i evalueringsperioden (ved brug af diskonteringsrente)	Finansministeriets anbefaling til diskonteringsrate ved samfundsøkonomiske analyser
Sensitivitetsanalyse	Estimat af påvirkningen på SROI-ratioen, hvis centrale antagelser eller faktorer ændres	Der laves udfaldsrum på beregningerne baseret på muligheder usikkerheder i data og estimater.

DATABESKYTTELSE

Lind Invest efterlever databeskyttelsesreglementerne (GDPR⁶) ved både dialog med, støtte til og indsamling af data fra organisationer.

KVALITATIVT OG KVANTITATIVT DATA

For at sikre sammenhæng mellem målgruppen, aktiviteter, resultater og effekter er det afgørende at definere den udfordring, som der ønskes at løse. Til at definere udfordringen indsamles så meget viden som muligt til at udlede, hvad der skal måles på. Dette gøres i en forandringsteori⁷, som er en teori om, hvordan en organisation forventes at skabe den tilstræbte forandring for dennes målgrupper. Forandringsteorien bidrager dermed til at skabe klarhed omkring sammenhængene mellem det, der gøres i en indsats - og det, man ønsker at opnå.

Viden indsamles kvalitativt gennem dialog med den specifikke organisation og de specifikke deltagere, hvis udfordring ønskes at løses. Herved udledes hvilke parametre, der skal måles på i SROI-analysen.

For at måle parametrene benyttes kvantitativt data, hvor organisationernes egne registreringer, opgørelser og dokumentation indsamles samt spørgeskemabesvarelser for deltagere og eventuelle frivillige i organisationen.

Lind Invest anvender dermed både kvalitativt data i form af dialog og eventuelle interviews og kvantitativt data i form af spørgeskemaundersøgelser. Det kvalitative bidrager med informationsindsamling, hvor det kvantitative måler effekterne af de forskellige indsatser.

Ved indsamlingen af data kan validiteten være en udfordring, da det ofte er organisationerne selv, der indsamler samt det kan være svært at registrere og dokumentere alle relevante parametre, hvorfor detaljegraden i indsamlingen kan være svingende. For at håndtere denne udfordring er Lind Invest i løbende dialog med organisationerne og vejleder dem i, hvilke parametre de skal indsamle data på, samt hvordan data bedst indsamles for at højne validiteten.

SPØRGESKEMABESVARELSER OG USIKKERHEDER

Ved anvendelse af spørgeskemaer er der en række udfordringer i form af bias, motivation og repræsentativiteten, som alle er nødvendige at betragte og håndtere.

Oftest vil borgere være glad for den indsats, en organisation leverer, og dermed være tilbøjelig til at overvurdere den effekt, som en organisation har haft, da de associerer denne med noget positivt. Denne positivtetsbias kan potentielt føre til en overestimering af organisationens indsats. For at tage hånd om denne problemstilling anvendes tilretninger i form af eventuel dødvægt, forskydning, tilskrivning og aftagning, som er defineret i det følgende.

Endvidere er spørgeskemaerne frivilligt for deltagerne at besvare, hvilket kan udfordre repræsentativiteten af populationen. For at håndtere dette gør vi altid opmærksom på, at spørgeskemaerne skal tildeles tilfældigt til borgerne. På den måde forsøger vi at gøre stikprøven repræsentativ for populationen.

Der er også en risiko for, at deltagere, som ikke har besvaret spørgeskemaet, ud fra en gennemsnitsbetragtning kan være dårligere stillet eller haft større udfordringer end de, som har besvaret spørgeskemaet. Besvarelserne kan derfor på den ene side afspejle den forandring, som de bedre stillede borgere har oplevet, hvilket kan overestimere effekterne. Omvendt forventes det samtidig, at de stærkeste borgere – givet deres bedre udgangspunkt – ikke har lige mulighed for at opnå samme positive forandringer. Dette kan føre til en underestimering. For at tage højde for disse udfordringer anvendes tilretninger; dødvægt, forskydning, tilskrivning og aftagning.

- **Dødvægt:** Angiver, hvor stor en del af effekterne, som ville have fundet sted uden organisationen. Disse trækkes fra, da de ikke kan tilskrives organisationens indsats.
- **Forskydning:** Angiver, hvor meget af effekterne ved indsatsen, som erstattede andre effekter.
- **Tilskrivning:** Angiver, hvor meget af effekten, som skyldes bidrag fra andre organisationer eller mennesker. Dette skal trækkes fra for at få den isolerede effekt af organisationen.
- **Aftagning:** Angiver, hvor meget af effekten, som aftager over tid.

Tilretninger anvendes i SROI-analysen, så effekten af organisationen ikke overestimeres. Tilretningerne varierer fra projekt til projekt, da forskydning eksempelvis kun benyttes hvis en indsats har erstattet en anden. Samtidig benyttes aftagning kun, hvis en forecast af SROI-ratioen er udregnet. Værdien af de resterende tilretninger bestemmes ud fra spørgeskemaundersøgelsen, hvor borgerne specifikt bliver spurgt ind til, hvorvidt de eksempelvis har fået hjælp af andre organisationer eller det offentlige.

Værdiansættelse af sociale indsatser

Ved beregning af resultaterne af sociale indsatser tages der udgangspunkt i to overordnede kategorier af værdi:

- Økonomiske værdier, som er estimater af en reel værdiskabelse. Fx indkomststigninger eller sparede offentlige udgifter.
- Sociale værdier, som tager udgangspunkt i en velfærdsforbedring, der omsættes til et pengebeløb, som kunne skabe en tilsvarende forbedring.

Tabel 4: Metoder til beregning af social værdi

Økonomiske værdier			
Kilde	Anvendelse i SROI	Beskrivelse af kilden	Styrker/svagheder
Databaser	Fremskrivninger af offentlige værdier, lønsatser samt måling af skolegang	Forventet stigning i indkomst f.eks. som følge af fuldført uddannelse	<ul style="list-style-type: none"> • Reelle, historiske værdier • Mangel på lokale data udenfor Europa
CABI - Den Sociale Beregner	Offentlige ydelser og skatteindtægter	Forventet stigning i skattebetaling og besparelse i offentlige ydelser som følge af ansættelse	<ul style="list-style-type: none"> • Samfundsmæssig værdi ved beskæftigelse • Baseret på årsværk
VIVE	Offentlige besparelser ved forbedringer i udfordringer ved socialt udsatte	Forventet nedgang i brugen af velfærdsydelser som følge af forbedret psykisk tilstand	<ul style="list-style-type: none"> • Præcis afdækning af udgifter forbundet med at være socialt udsat • Kan ikke anvendes til forbedringer indenfor en socialt udsat gruppe
Sygdomsbyrden	Ensomhed (offentlig besparelse)	Forventet nedgang i brugen af velfærdsydelser som følge af mindsket ensomhed	<ul style="list-style-type: none"> • Tager forbehold for både nedsat arbejdsevne og ekstra sundhedsmkostninger • Tager ikke forbehold for omvendt kausalitet.
Sociale værdier			
Kilde	Anvendelse i SROI	Beskrivelse af kilden	Styrker/svagheder
HACT (Benefit transfer)	Værdiansætter sociale effekter ved beskæftigelse, helbred, økonomiske forhold, lokalt og socialt miljø, hjemløshed, fritid	Estimat af en indkomststigning, som giver samme forbedring i trivsel som f.eks. at være fysisk aktiv	<ul style="list-style-type: none"> • Kan værdisætte aktiviteter og forandringer, der ikke har en kendt markedspris • Kan ikke anvendes til forbedringer af ens psyke
Market price	Værdiansættelse af tilbud/aktiviteter	Estimat af en markedspris på et tilbud, som giver samme forbedring i trivsel som f.eks. at have en mentor	<ul style="list-style-type: none"> • Gennemsigtig metode baseret på markedsdata • Et enkelt, smalt markedstilbud kan sjældent erstatte indsatsen

Følgende afsnit gennemgår de enkelte metoder, som er opridset i tabel 4, til at værdiansætte økonomiske og sociale forandringer.

Indledningsvis beskrives, hvordan der tages højde for det tidsmæssige perspektiv ved brug af historiske værdier, samt hvordan der justeres for købekraftsforskelle ved værdier fastsat i andre lande.

Fremskrivning og købekraftsjustering af historiske værdier

Ved brug af økonomiske eller sociale værdier fra statistikker udgivet i tidligere år justerer Lind Invest disse for inflation i perioden frem til i dag.

Fremskrivning foretages af sociale og økonomiske værdier fra følgende kilder:

- VIVE
- Sygdomsbyrden
- HACT

HACT-værdierne justeres desuden for købekraften i det område, hvor forandringen er skabt. Dette skyldes antagelsen om, at en større købekraft vil gøre det billigere at skabe forandring, end det er i Storbritannien. Hvis købekraften er mindre, vil det tilsvarende være dyrere at skabe forandring.

Databaser

ANVENDELSE I SROI-ANALYSER

Danmarks Statistik, UNDP, World Bank og andre lignende databaser anvendes til tre overordnede formål, som er fremskrivning af værdier, fastsættelse af løn for frivillige og lønstigninger som følge af skolegang. Fremskrivning, som er beskrevet i det foregående afsnit, sker med udgangspunkt i relevante indeks fra de nævnte databaser. Overordnet fremskrives primært studier af offentlige udgifter og lønsatser for frivillige, som anvendes på input-siden i SROI-analysen.

Frivilliges løn medregnes ifølge metoden som input i beregningen af SROI for at give et realistisk bud på organisationens arbejdskraft. Frivillige timer anses således ikke for gratis, når SROI beregnes, da dette ville give et forkert indtryk af organisationens effektivitet.

Skolegang værdisættes med udgangspunkt i en litteraturgennemgang fra World Bank af de seneste års forskning i effekten af skolegang.⁸ Den generelle konklusion er, at ét års ekstra skolegang resulterer i en 9 % større livsindkomst, og dette afkast varierer efter geografisk område og andre faktorer. For at finde en konkret nutidsværdi for et ekstra års skolegang, anvendes afkastet af en mindsteløn/ufaglært løn over fem år. De fem år anses som en meget konservativ evalueringperiode for betydningen af skolegang, da uddannelsen reelt vil påvirke hele livet, men andre faktorer har også en betydning senere i livet.

STYRKER OG SVAGHEDER

Grundlaget er reelle, historiske værdier, hvilket medfører realistiske estimater af forandrings værdi i fremtiden.

Datagrundlaget er solidt for Danmark og resten af EU, men i øvrige lande er der mangel på opdaterede, lokale data. For at imødekomme sådanne usikkerheder vælges der altid så lokalt data som muligt, og ældre data fremskrives så vidt muligt efter relevante indeks. Samtidig valideres data gennem dialog med lokalansatte fra de enkelte organisationer.

Den Sociale Beregner (Cabi)

Cabi, der er en faglig uafhængig organisation med bevilling fra Beskæftigelsesministeriet, arbejder målrettet for et socialt ansvarligt arbejdsmarked, og har udviklet Den Sociale Beregner.⁹ Den Sociale beregner estimerer den minimumsgevinst, som virksomheder bidrager til samfundet med, når de ansætter personer fra kanten af arbejdsmarkedet.

Beregneren bygger på to simple parametre: De besparede offentlige ydelsesudgifter til forsørgelse og de

øgede skatteindtægter ved beskæftigelse.

Beregningerne er opgjort på årsværk. De besparede offentlige udgifter er beregnet ud fra de gennemsnitlige ydelsesudgifter per fuldtidsperson, der modtager pågældende ydelse, og data er trukket fra jobindsats. De besparede offentlige udgifter er fratrukket ydelsesmodtagernes skattebidrag.

De øgede skatteindtægter er baseret på en kopi af skatteberegningen for 2020 (opdateres årligt), hvor årsløn for den beskæftigede indsættes.

Beregneren tager ikke hensyn til de afledte effekter såsom besparede aktiverings- og sundhedsudgifter, lavere kriminalitet, lavere udgifter til boligstøtte m.v. Hvilket betyder, at beregningerne i udgangspunktet er til den konservative side sammenlignet med den reelle økonomiske effekt

ANVENDELSE I SROI-ANALYSER

Den Sociale Beregner anvendes i danske organisationer, hvor målgrupper flytter sig ud af offentlig forsørgelse og i beskæftigelse. Anvendes med opgørelser af deltagere på overførselsindkomst og dokumentation på beskæftigelse, herunder job og/eller lønniveau. Hvis kun job kendes, benyttes lønniveauer fra overenskomster.

STYRKER OG SVAGHEDER

Besparelserne og de skattemæssige opgørelser er opgjort på årsværk, derfor kan deltageres effekter kun opgøres på årsbasis og ikke den givne periode, det kendes, at deltageren har været i beskæftigelse. Dermed kan der underestimeres.

Der kan yderligere under- eller overestimeres, hvis deltagerens lønniveau ikke er opgjort, men hentes fra overenskomster fra sektor/fagområde. Eftersom at tilretninger anvendes, er beregningerne til den konservative side sammenlignet med den reelle økonomiske effekt.

Socialt udsatte borgers brug af velfærdssystemet (VIVE)

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) udgav i 2018 en rapport¹⁰, som viser de offentlige omkostninger forbundet med forskellige grupper af socialt udsatte. Ud fra registerdata er det opgjort, hvor mange udgifter staten har til personer med forskellige grader af social udsathed. Social udsathed er defineret i otte grupper; fra moderat psykisk lidelse til personer med psykisk lidelse med misbrug og kompleksitet. I grupperne er de borgere placeret, som indenfor en femårig periode (2010-2014) var registreret med en psykisk lidelse eller et misbrugsproblem. Disse borgere er inddelt i otte grupper med forskellige grader af udsathed. Definitionen af hver udsat gruppe fremgår i tabel 5.

De otte gruppers brug af velfærdssystemets ydelser i 2014 er efterfølgende opgjort, hvoraf de gennemsnitlige udgifter per person i 2014 er udregnet for hver af grupperne.

Tabel 5: Definition af socialt udsatte grupper, VIVE (2018)

Group	Definition
8. Psykisk lidelse med misbrug og kompleksitet	Personer med psykisk lidelse (moderat eller svær) og misbrug (alkohol eller stof) og øvrig kompleksitet (hjemløshed, ubetinget fængselsstraf eller misbrugsrelateret fysisk lidelse).
7. Misbrug med kompleksitet	Personer med misbrug (alkohol eller stof) og øvrig kompleksitet (hjemløshed, ubetinget fængselsstraf eller misbrugsrelateret fysisk lidelse).
6. Psykisk lidelse med misbrug	Personer med psykisk lidelse (moderat eller svær) og misbrug (alkohol eller stof).
5. Hjemløshed	Øvrige personer, der har været ramt af hjemløshed.
4. Stofmisbrug	Øvrige personer med stofmisbrug.
3. Alkoholmisbrug	Øvrige personer med alkoholmisbrug.
2. Svær psykisk lidelse	Øvrige personer med svær psykisk lidelse.
1. Moderat psykisk lidelse	Øvrige personer med moderat psykisk lidelse.
Den øvrige befolkning	Personer, der ikke har en psykisk lidelse, et misbrug eller har været ramt af hjemløshed.

Kilde: Data er baseret på Danmarks Statistik og Sundhedsstyrelsen, egne beregninger. Tabellen, definitioner og beregninger er fra VIVE (2018)

ANVENDELSE I SROI-ANALYSER

De gennemsnitlige udgifter anvendes til at værdiansætte den besparelse, som en organisations indsatser har haft for det offentlige. Så når en borger ved hjælp af en indsats, flyttes ud af en udsat gruppe (til den øvrige befolkning), så sparer det offentlige udgifter for et vist antal kroner (fx hvis en borger kommer ud af depression). Udgifterne er opdelt i ydelser til beskæftigelse og ydelser til andre velfærdsområder. Beskæftigelsesudgifter dækker over overførselsindkomster, beskæftigelsesrettede indsatser samt eventuel skattebetaling. Udgifter til andre velfærdsområder består af udgifter til somatisk behandling, psykiatrisk behandling, medicintilskud, misbrugsbehandling, herberg, øvrige ydelser efter serviceloven, hjemmesygepleje samt fængsel og retssager. Denne opdeling gør at vi mere præcist kan afdække effekterne af en person flytter sig ud af en socialt udsat gruppe, da det i visse tilfælde fører til beskæftigelse og i visse tilfælde, ikke fører til beskæftigelse. I de tilfælde, hvor en borger flytter sig ud af en socialt udsat gruppe, men stadig er på offentlig forsørgelse, medregnes sparede overførselsindkomster eksempelvis ikke. Derfor skal en borger flytte sig helt ud af en social udsat gruppe før vi anvender VIVE's udgiftsopgørelser.

STYRKER OG SVAGHEDER

En af styrkerne ved VIVE's opgørelse er en omfattende og meget præcis afdækning af samtlige udgifter forbundet med socialt udsatte i Danmark. VIVE's udgiftsrapporten er lavet ud for nogle af de sociale udsatte grupper som flere af de evaluerede organisationer hjælper. Dermed kan udgifterne med stor sikkerhed anvendes til netop disse organisationer. En svaghed ved anvendelse af VIVE's opgørelse er dog at det ikke måler forbedringer indenfor de socialt udsatte grupper. VIVE's rapport angiver gennemsnitlige offentlige omkostninger forbundet med fx. at have depression eller angst sammenlignet med den øvrige befolkning. Det betyder at værdien af at man flytter sig fra depression og angst til den øvrige befolkning kan tillægges en monetær værdi, men det kan forbedringer af depression og angst ikke. Så effekten af en organisation underestimeres, da forbedringer indenfor en gruppe ikke er tillagt en monetær værdi gennem VIVE.

Sygdomsbyrden i Danmark, ensomhed (Sundhedsstyrelsen)

Sundhedsstyrelsen udgav i 2016 en rapport med titlen *Sygdomsbyrden i Danmark 2016*¹¹. Rapporten opgør de sundheds- og samfundsmæssige omkostninger, som forskellige sundhedsmæssige fænomener har for det offentlige, herunder ensomhed. Rapporten benyttes til at beregne offentlige besparelser opnået ved, at en indsats hjælper borgere ud af ensomhed. Rapporten er baseret på en række store undersøgelser af danskernes sundhed samt registerdata, og rapporten vurderes derfor at øge validiteten af SROI-beregningerne.

Ensomhed medfører ikke blot øgede sundhedsmarkostninger for det offentlige, men medfører ligeledes et produktionstab for samfundet. Det samfundsmæssige produktionstab opstår som følge af kortvarigt og langvarigt sygefravær, førtidspensioner og tidlig død.

ANVENDELSE I SROI-ANALYSER

Det samlede samfundsmæssige produktionstab løb op i 34,8 mia. kr. i 2013, hvor langt størstedelen af omkostningerne ved produktionstab relaterer sig til førtidspension (87%). Denne omkostning relateret til førtidspension er ikke medtaget i SROI-analyserne, da det er uvist om borgere, der oplever at komme ud af ensomhed, også forlader førtidspension i den tid, som indsatsen varer. Det samlede produktionstab omregnes til udgifter per ensom borger, så udgiften kan benyttes i SROI-analysen til at udregne effekten af, at en borger kommer ud af ensomhed. I år 2013 var der ekstra udgifter for 8.477 kr. per ensomme borger for det offentlige. Så effekten af, at en borger flytter sig ud af ensomhed grundet en organisations indsats sættes til 8.477 kr. før fremskrivning (se side 9) i sparede udgifter for det offentlige.

STYRKER OG SVAGHEDER

En styrke ved studiet er, at det tager forbehold for både nedsat arbejdsevne og dermed et medfølgende tab i produktion samt ekstra omkostninger forbundet med behandling og pleje. Dog er en svaghed ved studiet, at det ikke tager forbehold for omvendt kausalitet. Ensomhed kan være en direkte konsekvens af dårligt psykisk helbred eller fysisk helbred i stedet for det omvendte. Derfor er der en usikkerhed forbundet ved at anvende estimatet af det samlede samfundsmæssige tab som følge af ensomhed. Hvis borgere som konsekvens af deres fysiske helbred er blevet ensomme, er det muligt at Sundhedsstyrelsen har overestimeret produktionstab af ensomhed, da det i så fald ikke er ensomhed der har ført til øgede omkostninger for samfundet. Derfor kan en anvendelse af estimatet føre til en overestimering af effekten ved ikke at være ensom.

Social Value Bank (HACT)

For at sætte en monetær værdi på sociale effekter anvendes HACT's Social Value Bank, hvor over 90 sociale effekter (outcomes) er værdiansat¹². HACT er en engelsk organisation, der gennem partnerskaber på tværs af sektoren for sociale boliger skaber værdi for beboere og lokalsamfund. HACT var medudvikler af UK Social Value Bank¹³, hvor sociale værdier er fastsat gennem en lang række spørgeskemaundersøgelser af borgere i Storbritannien. Effekten af en given social værdi er isoleret (fx det at have høj selvtillid eller fast bolig) og forskelle i den gennemsnitlige indkomst for borgere med og uden en given social status er observeret (fx individer med hhv. lav og høj selvtillid eller hhv. hjemløse og personer med fast bolig).

Ved at holde alle andre karakteristika konstant er værdien af en given social værdi fastsættes, og den gennemsnitlige værdi af at have fx høj selvtillid eller fast bolig fastsættes.

ANVENDELSE I SROI-ANALYSER

HACT-værdierne anvendes til at værdisætte sociale aktiviteter og forandringer, som ikke har en kendt markedspris. Værdiansættelsen for en given aktivitet kan kun medregnes i output, hvis aktiviteten ikke allerede er indfanget af en anden anvendt HACT-værdi¹⁴. Så visse HACT-værdier kan ikke kombineres¹⁵, da de delvist beskriver samme forbedring i trivsel. Et eksempel er, at værdien af at opnå et godt overordnet helbred ikke må kombineres med værdien af, at samme person kommer ud af depression, da det er en

dobbelttælling. I disse tilfælde anvendes kun den mest betydningsfulde forbedring, hvilket i dette tilfælde er at komme ud af depression (værdi på 324.652 kr.). Samtidig må HACT-værdierne ikke kombineres med andre opgørelser, der værdiansætter de samme aktiviteter, da dette også vil resultere i en dobbelttælling af værdiskabelsen. Dermed gælder det, at HACT-værdierne ikke altid kan kombineres i HACT-regi, men heller ikke med andre opgørelser, der værdiansætter det samme. Eftersom at HACT angiver de sociale værdier ved eksempelvis at komme ud af depression, kan de finansielle værdier i form af eventuelle besparelser af offentlige udgifter dog stadig medregnes, da de ikke værdiansætter den samme forandring. Lind Invest anvender HACT-værdierne, når en aktivitet eller forandring ikke kan opgøres kvantitativt ved anden beregningsmetode.

STYRKER OG SVAGHEDER

Værdien af at komme ud af depression eller angst kan kun anvendes, hvis borgere helt lindres for deres depression eller angst. Så hvis en organisation blot forbedrer borgeres mentale helbred uden at lindre det helt, kan denne værdi ikke kvantificeres ved brug af HACT-værdierne. Dette gør, at visse effekter ikke kan kvantificeres, hvilket fører til en underestimering af SROI-rationen.

En styrke ved at anvende HACT-værdierne er, at de værdiansætter aktiviteter og forandringer, der ikke har en kendt markedspris. Dette gælder blandt andet værdien af at være en del af en social gruppe – et fællesskab - og det at kunne få hjælp lokalt.

Market price-tilgang

Market price-tilgangen¹⁶ beskrevet af Social Value International anvender markedspriser til at værdiansætte aktiviteter. Metoden estimerer den sociale værdi af en forandring ved at finde et markedstilbud, som kan medføre en trivselsforbedring i samme størrelse.

ANVENDELSE I SROI-ANALYSER

Prisen på dette markedstilbud tilskrives, når organisationen har udført en tilsvarende indsats.

For at sikre sammenhæng mellem forandringen og det tilsvarende, lokale markedstilbud inddrages stakeholderes altid i denne tilgang. Metoden holdes konservativ ved at finde den laveste pris på tilbuddet og ved at vælge et tilbud, som aldrig er mere omfattende end organisationens egen indsats.

STYRKER OG SVAGHEDER

Metoden er gennemsigtig og realistisk, da den er baseret på markedsdata. Den har dog stor sandsynlighed for at underestimere, da et enkelt, smalt markedstilbud sjældent kan erstatte indsatsens forskellige tiltag. Indsatsen omfatter ofte mere end blot en behandling eller et gode. Eksempler herpå er et tilhørsforhold med organisationen og bekendtskaber med andre deltagere, som går udover selve aktiviteten.

Korrelationsstudier som grundlag for økonomiske værdier

En del af de økonomiske værdier estimeres på baggrund af korrelationsstudier fra VIVE og Sundhedsstyrelsens rapport om sygdomsbyrden. Studierne finder f.eks. frem til højere træk på offentlige ydelser og velfærd fra udsatte grupper end den øvrige befolkning. Ulempen herved er dog, at disse studier ikke beviser en kausalitet mellem at være udsat og bruge flere offentlige ydelser. Det kan altså ikke konkluderes, at det at flytte sig ud af en udsat gruppe med sikkerhed giver et mindre træk på offentlige ydelser, selvom det med stor sandsynlighed er tilfældet.

For at undgå overestimering som følge heraf følges der op med konkrete spørgeskemaspørgsmål, som belyser forandringer, både før, under og efter indsatsen.

Anden værdiskabelse

Når der sættes social og økonomisk værdi på forandringer, gælder det kun de forandringer, som er en del af

organisationernes formål og deres forandringsteori. Eventuelle positive sideeffekter værdisættes altså ikke, men er der negative sideeffekter, fratrækkes de som forskydning.

Ved selve værdisætningen inddrages organisationerne for at vælge den mest optimale metode. Her lægges der vægt på, at værdien så vidt muligt er målbar, lokalt forandret og konservativ. Da det ikke er muligt at værdisætte alle positive effekter af indsatserne, indeholder hver enkelt SROI-rapport et afsnit om anden værdiskabelse, som beskriver forandringer, som falder udenfor det målbare. Eksempler herpå er forbedringer hos personer udenfor den centrale målgruppe. Derudover gælder det gradvise forbedringer, for eksempel en mindsket depression, som dermed ikke kan måles som en helbredt psykisk lidelse.

Generelt arbejder Lind Invest løbende på at udarbejde retvisende og skarpe effektmålinger i SROI-rapporterne ved hjælp af indsamling af viden og faglig relevant sparring. White Paper for SROI-metoden vil derfor løbende blive opdateret med ny viden og ændringer i tilgang.

Kilder

- ¹ Nicholls, J. et al. (2012), A Guide to Social Return on Investment, SROI Network
- ² Nicholls, J. et al. (2012), A Guide to Social Return on Investment, SROI Network
- ³ Nicholls, J. et al. (2012), A Guide to Social Return on Investment, SROI Network
- ⁴ Andersen, Lotte Bøgh, Kasper Møller Hansen & Robert Klemmensen, 2. udg. (2012). Metoder i Statskundskab, Hans Reitzels Forlag
- ⁵ UNDP (United Nations Development Programme) (2016). Annual Household Survey 2015/16. https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Annual%20Household%20Survey%202015_16_Major%20findings.pdf
- ⁶ <https://gdpr.dk/databeskyttelsesforordningen/>
- ⁷ Københavns Kommune, GØR EN FORSKEL MED DIT PROJEKT – EN GUIDE TO EN GOD PROJEKT STYRING <https://www.kk.dk/sites/default/files/uploaded-files/H%C3%A5ndbog%20i%20forandringsteori.pdf> (29/06 2021)
- ⁸ Psacharopoulos & Patrinos 2018. Returns to Investment in Education: A Decennial Review of the Global Literature. Policy Research Working Paper; No. 8402. World Bank.
- ⁹ CABI, <https://www.cabiweb.dk/metoder-og-vaerktoejer/den-sociale-beregner/>
- ¹⁰ VIVE (2018). Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet, samfundsøkonomiske aspekter. <https://www.vive.dk/da/udgivelses/socialt-udsatte-borgeres-brug-af-velfaerdssystemet-6999/> (29/06 2021)
- ¹¹ Sundhedsstyrelsen (2016), Sygdomsbyrden i Danmark 2016. København.
- ¹² HACT, UK Social Value Bank calculator, <https://hact.org.uk/calculating-your-social-value> (30/06 2021)
- ¹³ HACT, <https://www.hact.org.uk/hact-value>
- ¹⁴ HACT (2018), Measuring the social impact of Community investment: A guide to using the wellbeing approach, <https://www.hact.org.uk/sites/default/files/uploads/Archives/2014/3/MeasuringSocialImpactHACT2014.pdf> (30/06 2021)
- ¹⁵ HACT (2018), UK Social Value Bank Calculator 4.0, <https://www.hact.org.uk/calculating-your-social-value> (30/06 2021).
- ¹⁶ Social Value International (2015), A discussion document on the valuation of social outcomes <https://socialvalueuk.org/resource/discussion-document-valuation-social-outcomes/> (02/07/2021)